

Kontrolní závěr z kontrolní akce

17/34

Státní záruky a jejich realizace z prostředků státního rozpočtu

Kontrolní akce byla zařazena do plánu kontrolní činnosti Nejvyššího kontrolního úřadu (dále jen „NKÚ“) na rok 2017 pod číslem 17/34. Kontrolní akci řídil a kontrolní závěr vypracoval člen NKÚ Ing. Daniel Reisiegel, MPA.

Cílem kontroly bylo posoudit, zda Ministerstvo financí postupuje při vzniku, evidenci a realizaci státních záruk v souladu s právními předpisy a zda jsou nastavena a dodržována pravidla pro hospodaření s pohledávkami z realizovaných státních záruk tak, aby byla minimalizována rizika vzniku ztrát pro státní rozpočet.

Kontrolovaným obdobím byly roky 2013 až 2016, v případě věcných souvislostí i období předcházející a následující.

Kontrola byla u kontrolované osoby prováděna od prosince 2017 do května 2018.

Kontrolovaná osoba:

Ministerstvo financí (dále také „MF“).

Kolegium NKÚ na svém XII. jednání, které se konalo dne 17. září 2018,

schválilo usnesením č. 8/XII/2018

kontrolní závěr v tomto znění:

Klíčová fakta

Stav státních záruk k 31. 12. 2016

 Celkem 438,5 mld. Kč	6,7 mld. Kč	Stav standardních státních záruk k 31. 12. 2016. V kontrolovaném období 2013–2016 neposkytlo MF žádnou novou standardní státní záruku a jejich stav poklesl celkem o 14,9 mld. Kč.
	156,7 mld. Kč	Stav nestandardních státních záruk k 31. 12. 2016. V roce 2017 se stav snížil na 20 mld. Kč, což představuje zůstatek záruky ve prospěch České národní banky.
	275,1 mld. Kč	Stav státních záruk poskytovaných v souvislosti s pojišťováním a financováním vývozu se státní podporou k 31. 12. 2016.

Stav pohledávek z realizovaných státních záruk evidovaných k 31. 12. 2016

 Celkem 4,9 mld. Kč	4,3 mld. Kč	0,6 mld. Kč
	Promlčené pohledávky	Ostatní (SŽDC, s.o.)

87 % Více než 87 % těchto pohledávek je promlčených, zbylá část pohledávek je průběžně promíjena.

Peněžní prostředky uhrazené v letech 2013–2016 ze státního rozpočtu

13,6 mld. Kč	Peněžní prostředky uhrazené v kontrolovaném období 2013–2016 ze státního rozpočtu v souvislosti se státními zárukami a ručením.
---------------------	---

Ručení státu za závazky příspěvkových organizací k 31. 12. 2016

34 mld. Kč	V letech 2014 až 2016 se celková výše závazků příspěvkových organizací zvýšila o 42 %. Závěrečné účty neobsahují informace o stavu a vývoji závazků, za které ručí stát.
-------------------	--

I. Shrnutí a vyhodnocení

NKÚ provedl kontrolu státních záruk, zejména prověřoval, zda MF v kontrolovaném období (2013–2016) při jejich správě postupovalo v souladu s právními předpisy, usneseními vlády, smluvními podmínkami a zda MF dodržovalo předpisy při evidenci státních záruk a při nakládání s pohledávkami vzniklými z jejich realizace. V kontrolovaném období dosáhla výše peněžních prostředků uhrazených ze státního rozpočtu v souvislosti se státními zárukami a ručením částky 13 620 mil. Kč.

Kontrolou byly zjištěny pouze dílčí nedostatky při evidenci státních záruk, jejich vykazování v účetnictví a zveřejňování ve státním závěrečném účtu. Postupy MF pro správu pohledávek byly v kontrolovaném období vnitřními předpisy nastaveny a dodržovány.

Závazky příspěvkových organizací, za které dle zákona č. 218/2000 Sb. ručí stát¹, vzrostly v letech 2014 až 2016 o 42 % na cca 34 mld. Kč. Podle platné legislativy však informace o stavu a vývoji těchto závazků nejsou povinnou součástí státního závěrečného účtu (dále také „SZÚ“) ani závěrečných účtů příslušných kapitol státního rozpočtu. **NKÚ doporučuje stanovit pravidla a právními předpisy upravit povinnost informovat o výši závazků příspěvkových organizací, za které ručí stát.**

MF nevyhodnotilo záruku ve výši 280 mil. Kč jako rizikovou a neevidovalo ji k 31. 12. 2016 v účetnictví, ani ji neuvedlo v SZÚ, přestože z důvodu změny legislativy² byl zřejmý fakt o nevyhnutelnosti splatit zaručený úvěr. Záruka byla v roce 2017 realizována a MF úvěr uhradilo.

Stav standardních státních záruk evidovaný v účetnictví k 31. 12. 2014 se lišil oproti údaji uvedenému ve státním závěrečném účtu. Ministerstvo financí uvedlo v SZÚ částku o 15,6 mil. Kč nižší, než byl stav správně vedený v účetnictví ve výši 12 761,7 mil. Kč.

U pohledávek z realizovaných státních záruk sleduje MF v současné době už jen pohledávky za státní organizací Správa železniční dopravní cesty (dále také „SŽDC“). V kontrolovaném období vláda na základě svých usnesení prominula SŽDC závazky ve výši téměř 7,6 mld. Kč. Ostatní pohledávky z realizovaných státních záruk ve výši 4 305,9 mil. Kč, které představují více než 87 % ze všech evidovaných pohledávek k 31. 12. 2016, jsou promlčené, přičemž jejich vznik spadá do devadesátých let minulého století.

MF realizovalo platby za zaručené úvěry čerpané v cizí měně prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s., (dále také „ČMZRB“) v souladu s uzavřenou smlouvou v českých korunách. Konverzí splátek jistin a úroků z úvěrů do českých korun kurzem ČMZRB v porovnání s vyhlášeným kurzem ČNB byly výdaje u vybraného vzorku tří kontrolovaných úvěrů jen v roce 2016 vyšší o částku 1,8 mil. Kč, než kdyby MF provádělo platby přímo v cizí měně. MF tím, že neiniciovalo změnu smluvně stanovených úhrad tak, aby byly hrazeny přímo

¹ Ustanovení § 74 zákona č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla).

² Zákon č. 128/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

v cizí měně, nevyužilo možnost snížit výdaje související s konverzí a nevyužilo možnost optimalizovat eurovou likviditu státní pokladny, přičemž v letech 2014 až 2016 ve snaze vyhnout se zápornému úročení převádělo přebytek eurové likvidity mimo státní pokladnu. Vzhledem k tomu, že NKÚ nehodnotí takový postup jako nejehospodárnější, doporučuje iniciovat změnu smluvně stanového způsobu úhrad.

II. Informace o kontrolované oblasti

Státní záruky a ručení státu

Poskytování státních záruk a ručení státu vymezuje zákon č. 218/2000 Sb.³ a zákon č. 219/2000 Sb.⁴. Realizací státní záruky se rozumí zaplacení zaručené částky státem za dlužníka, jehož ručitelem byl stát, věřiteli dlužníka na základě ručitelské smlouvy, kterou stát s věřitelem ve prospěch dlužníka uzavřel, ručitelského prohlášení nebo záruční listiny, které stát věřiteli ve prospěch dlužníka vystavil, nebo zákona, který státu ručitelskou povinnost ukládá. Přílohu státního závěrečného účtu tvoří kromě jiných údajů i přehled o státních zárukách⁵. Podle zákona č. 218/2000 Sb. stát také ručí za závazky příspěvkových organizací vzniklé v souvislosti s provozováním jejich hlavní činnosti.

Před nabytím účinnosti zákona č. 218/2000 Sb. poskytovala Česká republika státní záruky na základě ručitelské smlouvy, kterou stát s věřitelem ve prospěch dlužníka uzavřel, ručitelského prohlášení nebo záruční listiny, které stát věřiteli ve prospěch dlužníka vystavil.

MF rozděluje státní záruky na standardní, tj. záruky vydané v souladu se zákonem č. 218/2000 Sb., a nestandardní, kdy se jedná o záruky, které nesplňují všechny podmínky stanovené zákonem č. 218/2000 Sb. nebo které byly poskytnuty před jeho účinností. Kromě standardních a nestandardních státních záruk, jejichž předmětem jsou smluvně určené konkrétní úvěrové či jiné závazky, existují i záruky vyplývající ze zákonů č. 58/1995 Sb.⁶ a č. 77/2002 Sb.⁷.

Stav státních záruk a pohledávek z realizovaných státních záruk v kontrolovaném období je uveden v tabulkách č. 1 až č. 4.

Standardní státní záruky zahrnují zejména státní záruky ve prospěch společností České dráhy, a.s., a ŽSDC. Od nabytí účinnosti zákona č. 218/2000 Sb. bylo poskytnuto v letech 2002 až 2007 celkem sedm standardních státních záruk. Od roku 2008 nebyla poskytnuta žádná.

³ Ustanovení § 73 a § 74 zákona č. 218/2000 Sb.

⁴ Ustanovení § 56 odst. 5 zákona č. 219/2000 Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích.

⁵ Ustanovení § 29 odst. 3 zákona č. 218/2000 Sb.

⁶ Zákon č. 58/1995 Sb., o pojišťování a financování vývozu se státní podporou a o doplnění zákona č. 166/1993 Sb., o Nejvyšším kontrolním úřadu, ve znění pozdějších předpisů.

⁷ Zákon č. 77/2002 Sb., o akciové společnosti České dráhy, státní organizaci Správa železniční dopravní cesty a o změně zákona č. 266/1994 Sb., o dráhách, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 77/1997 Sb., o státním podniku, ve znění pozdějších předpisů.

Tabulka č. 1: Změna stavu standardních státních záruk v kontrolovaném období (v mil. Kč)

Standardní státní záruky	Stav k 31. 12. 2012	Vyúčtování úroků a poplatků	Splátky od dlužníků	Realizace st. záruk	Úhrada ze SR (EIB)	Kurzové rozdíly	Stav k 31. 12. 2016
Zaručené úvěry od tuzemských bank	862,2	2,9	-553,9	-349,9	0,0	38,7	0,0
Zaručené zahraniční úvěry	20 698,7	2 112,6	-6 239,6	-6 555,0	-6 715,2	3 364,9	6 666,4
Celkem	21 560,9	2 115,5	-6 793,5	-6 904,9	-6 715,2	3 403,6	6 666,4

Použité zkratky: SR – státní rozpočet; EIB – Evropská investiční banka.

Zdroj: státní závěrečné účty za roky 2012–2016, vlastní výpočty.

Do nestandardních státních záruk zahrnuje MF záruky ve prospěch České národní banky (dále také „ČNB“) a Československé obchodní banky, a. s. (dále také „ČSOB“), poskytnuté při prodeji Investiční a Poštovní banky, a. s. (dále také „IPB“), a dále státní záruku na zajištění půjčky ČNB pro Mezinárodní měnový fond (dále také „MMF“).

Tabulka č. 2: Stav nestandardních státních záruk v letech 2012–2016 (v mil. Kč)

Nestandardní státní záruky	Stav k 31. 12. 2012	Stav k 31. 12. 2013	Stav k 31. 12. 2014	Stav k 31. 12. 2015	Stav k 31. 12. 2016
– ve prospěch ČNB na odškodnění strategického investora IPB	156 950,5	156 950,5	156 950,5	156 950,5	156 656,4
– ve prospěch ČSOB za nekvalitní aktiva IPB	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
– MMF – půjčky od ČNB na posílení zdrojů	-	3 759,2	2 179,2	398,1	0,0
Úhrn nestandardních státních záruk	156 950,5	160 709,7	159 129,7	157 348,6	156 656,4

Zdroj: státní závěrečné účty za roky 2012–2016.

Záruka ve prospěch ČNB na odškodnění strategického investora IPB

Státní záruku vydalo MF dne 23. 6. 2000 České národní bance na základě usnesení vlády⁸ při řešení finanční situace Investiční a Poštovní banky, a. s. Dne 6. 11. 2002 obdržela ČNB jednostranné závazné prohlášení ČSOB, podle kterého budou veškeré nároky na peněžitá plnění ČNB ve prospěch ČSOB na základě slibu odškodnění ze strany ČSOB uplatněny do 31. 12. 2016 a celková částka odškodnění dosáhne maximálně 160 mld. Kč. K datu 31. 12. 2016 tak došlo k zániku práv ČSOB na plnění ze záruky s výjimkou uplatněných, ale nevypořádaných nároků. K 31. 12. 2017 uvedlo MF v SZÚ zůstatek záruky ve výši 20 mld. Kč z důvodu dosud probíhajícího soudního sporu. Od vzniku záruky do 31. 12. 2016 uhradilo MF celkem 3 344 mil. Kč, z toho v kontrolovaném období 294 mil. Kč.

⁸ Usnesení vlády ze dne 15. 6. 2000 č. 622, o postupu řešení finanční situace Investiční a Poštovní banky, a. s., a usnesení vlády ze dne 21. 6. 2000 č. 644, k plnění úkolů místopředsedy vlády a ministra financí při řešení finanční situace Investiční a Poštovní banky, a. s.

Záruka ve prospěch ČSOB, a.s., za nekvalitní aktiva IPB, a.s.

Dne 19. 6. 2000 byla mezi ČR – MF a ČSOB uzavřena smlouva, ve které se MF zaručilo za vybraná aktiva IPB. Plnění z této záruky, které probíhalo v letech 2003–2012, dosáhlo celkové výše 2 790 mil. Kč. V kontrolovaném období k plnění z této státní záruky nedošlo.

V rámci obou výše uvedených záruk poskytnutých při prodeji IPB uhradilo MF od vzniku záruk do 31. 12. 2016 celkem 6 134 mil. Kč, z toho v kontrolovaném období 294 mil. Kč.

Záruka ve prospěch ČNB za půjčky MMF

Na základě zákona č. 216/2013 Sb.⁹ poskytlo MF státní záruku na zajištění půjček poskytnutých Českou národní bankou Mezinárodnímu měnovému fondu v celkové výši 2,53 mld. €. K plnění ze záruky nedošlo a její platnost již vypršela. Ministerstvo financí v souvislosti s poskytnutím půjček MMF hradilo ČNB náklady ušlé příležitosti, transakční náklady a náklady na zajištění proti kurzovému riziku. Za tyto náklady zaplatilo MF do 31. 12. 2016 celkem 121 mil. Kč, z toho v kontrolovaném období 37 mil. Kč. Uzavření nové smlouvy na zajištění půjčky ČNB pro MMF na úvěrový rámec ve výši 1,5 mld. € očekává MF v průběhu roku 2018.

Záruky za závazky Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s., a České exportní banky, a.s.

Součástí zákona č. 58/1995 Sb. jsou ustanovení týkající se státních záruk poskytovaných v souvislosti s pojišťováním a financováním vývozu se státní podporou. Stát ručí za závazky Exportní garanční a pojišťovací společnosti, a.s. (dále také „EGAP“) z pojištění vývozních úvěrových rizik¹⁰ a za závazky České exportní banky, a.s. (dále také „ČEB“) ze splácení finančních zdrojů a za závazky z operací ČEB na finančních trzích¹¹.

Tabulka č. 3: Stav záruk ze zákona č. 58/1995 Sb. v letech 2012 až 2016 (v mil. Kč)

Záruky ze zákona č. 58/1995 Sb.	Stav k 31. 12. 2012	Stav k 31. 12. 2013	Stav k 31. 12. 2014	Stav k 31. 12. 2015	Stav k 31. 12. 2016
– za závazky exportní pojišťovny (EGAP)	203 000,0	228 742,0	214 000,0	220 300,0	201 182,0
– za závazky exportní banky (ČEB)	78 400,0	90 100,0	93 000,0	84 000,0	73 955,3
Úhrn záruk ze zákona č. 58/1995 Sb.	281 400,0	318 842,0	307 000,0	304 300,0	275 137,3

Zdroj: státní závěrečné účty za roky 2012–2016.

K plnění z těchto záruk v kontrolovaném období nedošlo. Zhoršující se finanční pozici ČEB a EGAP řešilo MF poskytnutím dotací ze státního rozpočtu (pro ČEB ve výši 3,82 mld. Kč v roce 2016; pro EGAP ve výši 5,62 mld. Kč v roce 2015 a 2,37 mld. Kč v roce 2016) a navýšením základního kapitálu (ČEB o 1 mld. Kč v roce 2016 a EGAP o 2,775 mld. Kč také v roce 2016).

⁹ Zákon č. 216/2013 Sb., o poskytnutí státní záruky České republiky na zajištění půjčky České národní banky pro Mezinárodní měnový fond.

¹⁰ Ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 58/1995 Sb.

¹¹ Ustanovení § 8 odst. 1 písm. b) zákona č. 58/1995 Sb.

Záruky za úvěry SŽDC

K 1. lednu 2003 došlo na základě zákona č. 77/2002 Sb. k transformaci státní organizace České dráhy a převodu podstatné části jejich závazků na státní organizaci Správa železniční dopravní cesty. Podle ustanovení § 19 a ustanovení § 20 zmíněného zákona se stal stát ručitelem za závazky SŽDC, což ve svém důsledku znamenalo vedle standardních úvěrů zajištěných státní zárukou i ručení státu za komerční úvěry čerpané v minulosti státní organizací České dráhy.

Pro splnění podmínek čerpání prostředků z Evropských fondů bylo nezbytné řešit závazky SŽDC tak, aby společnost bylo možné považovat za bezdlužnou. Proto vláda rozhodla svým usnesením¹² o promíjení závazků SŽDC vzniklých z realizace státních záruk. Dle důvodové zprávy nevytváří SŽDC zdroje, ze kterých by byla schopna splácet vysoké dluhy vyplývající ze závazků vzniklých nebo vznikajících z dříve uzavřených smluvních vztahů bývalých Českých drah. V kontrolovaném období vláda souhlasila s prominutím závazků SŽDC ve výši téměř 7,6 mld. Kč.

Tabulka č. 4: Stav pohledávek z realizovaných státních záruk a změny jejich stavu (v mil. Kč)

+ zvýšení stavu pohledávek - snížení stavu pohledávek	Stav pohledávek k 31. 12. 2012	Změny za roky 2013 až 2016			Stav pohledávek k 31. 12. 2016
		realizace záruk (+)	úhrada dlužníkem (-)	jiné změny (+,-)*	
Správa železniční dopravní cesty, s.o.	1 410,6	6 822,8	0,0	-7 597,2	636,2
Cheteng (Chepos Engineering, s.r.o.)	812,5	0,0	0,0	280,7	1 093,2
Alumina Plant Project of Iran	1 216,5	0,0	0,0	420,3	1 636,8
VLT Brno, a.s. (ZETOR, s.p., Brno)	1 575,9	0,0	0,0	0,0	1 575,9
Mitas a. s.	90,3	0,0	90,3	0,0	0,0
Kongresové centrum Praha, a. s.	78,6	82,1	160,7	0,0	0,0
Celkem	5 184,4	6 904,9	251,0	-6 896,2	4 942,1

* Jiné změny – kurzové rozdíly, prominutí části závazků SŽDC, s.o.

Zdroj: státní závěrečné účty za roky 2012–2016.

III. Rozsah kontroly

Kontrolní akce byla zaměřena na realizaci a evidenci státních záruk, hospodaření s pohledávkami vzniklými z jejich realizace, na výdaje spojené se státními zárukami a údaje uváděné ve státním závěrečném účtu v souvislosti se státními zárukami. Kontrolní akce se dále zabývala tím, jak jsou zveřejňovány informace o závazcích, za které ručí stát dle zákona č. 218/2000 Sb.

V rámci kontrolovaného období byly prověřeny výdaje v souvislosti s realizací státních záruk a ručením ve výši 8 510,4 mil. Kč (více než 62 % z kontrolovatelného objemu). Dále byly prověřeny příjmy z poplatků za poskytnutí státních záruk ve výši 6,6 mil. Kč a pohledávky z realizovaných státních záruk ve výši 14 406,7 mil. Kč.

¹² Usnesení vlády ze dne 30. listopadu 2005 č. 1553, k oddlužení státní organizace Správa železniční dopravní cesty ve vztahu ke státnímu rozpočtu České republiky.

IV. Podrobnosti ke skutečnostem zjištěným kontrolou

K 31. 12. 2016 byl uveden v SZÚ souhrnný objem státních záruk ve výši 438,5 mld. Kč, z toho nejvýznamnější podíl tvořily záruky poskytované v rámci podpory exportního financování a pojišťování.

Objem poskytnutých záruk v posledních letech klesal. Poslední standardní státní záruka byla poskytnuta v roce 2007 na základě zákona č. 297/2007 Sb.¹³ a jejich objem se postupně snižoval na 6,7 mld. Kč k 31. 12. 2016.

V rámci nestandardních státních záruk byla v kontrolovaném období poskytnuta pouze jedna státní záruka, a to v roce 2013 na zajištění půjčky České národní banky pro Mezinárodní měnový fond. Významný pokles stavu nestandardních státních záruk nastal v roce 2017 tím, že u státní záruky poskytnuté při prodeji IPB došlo k datu 31. 12. 2016 k zániku práv ČSOB na plnění ze záruky s výjimkou uplatněných, ale nevypořádaných nároků. Stav nestandardních státních záruk tak v roce 2017 poklesl o 136,7 mld. Kč.

1. Evidence státních záruk

1.1 MF neevidovalo v účetnictví, ani neuvedlo v SZÚ záruku ve výši 280 mil. Kč

Na základě zákona č. 77/2002 Sb. došlo k převodu podstatné části závazků státní organizace České dráhy na státní organizaci SŽDC s tím, že ručitelem za závazky SŽDC se stal stát, který tak vedle dosavadního ručení v rámci v minulosti poskytnutých standardních záruk ručil od roku 2003 ze zákona i za splácení státními zárukami nezajištěných komerčních úvěrů čerpaných v minulosti Českými drahami. V SZÚ v sešitu D. *Zpráva o stavu a vývoji státních finančních aktiv a státních záruk* uvádělo MF v kontrolovaném období k ručení státu podle zákona č. 77/2002 Sb. informaci, že zahrnuje pouze záruku za kontokorentní úvěr, který SŽDC čerpá dle potřeby a úroky hradí z vlastních zdrojů. Zatímco v SZÚ uvádělo MF k tomuto ručení nulovou hodnotu, na svých internetových stránkách uvádělo hodnotu 0,28 mld. Kč.

Novelou zákona č. 218/2000 Sb.¹⁴ se s účinností od 10. května 2016 stala státní organizace SŽDC povinným klientem státní pokladny, což znamená, že nemůže vést účty u obchodních bank a veškeré své peněžní prostředky musí mít převedeny na účty vedené ČNB. V souvislosti s touto změnou tak SŽDC musela splatit kontokorentní úvěr. MF nevykázalo záruku za úvěr v SZÚ za rok 2016 ani neevidovalo v účetnictví podmíněný závazek z poskytnutých garancí ve výši 280 mil. Kč s odůvodněním, že záruku nevyhodnotilo jako rizikovou, přestože vzhledem k datu účinnosti novely byl zřejmý fakt o nutnosti splatit zaručený úvěr. Účetnictví MF tak nebylo v kontrolované oblasti týkající se podmíněných závazků z poskytnutých garancí v roce

¹³ Zákon č. 297/2007 Sb., o poskytnutí státní záruky České republiky na zajištění úvěru poskytnutého společností EUROFIMA za účelem financování nákupu železničních kolejových vozidel.

¹⁴ Zákon č. 128/2016 Sb., kterým se mění zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů (rozpočtová pravidla), ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony.

2016 úplně ve smyslu ustanovení § 8 odst. 3 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví. Jistinu kontokorentního úvěru ve výši 280 mil. Kč uhradilo MF v roce 2017.

1.2 Nesoulad závazků ze státních záruk evidovaných v účetnictví a uvedených v SZÚ

MF promítlo stav státních záruk v kontrolovaném období do účetnictví, a to jako podmíněné závazky na podrozvahové účty, a jejich skutečný stav zjišťovalo k 31. 12. let 2012 až 2016 dokladovými inventurami.

Stav podmíněných závazků evidovaný v účetnictví k 31. 12. 2014 se lišil oproti údaji uvedenému ve státním závěrečném účtu, v sešitě D. *Zpráva o stavu a vývoji státních finančních aktiv a státních záruk*. Ministerstvo financí uvedlo v SZÚ částku o 15,6 mil. Kč nižší, než byl stav správně vedený v účetnictví ve výši 12 761,7 mil. Kč.

1.3 Stát ručí za závazky příspěvkových organizací vzniklé v souvislosti s provozováním hlavní činnosti, ale právní předpisy nestanovují povinnost informovat o jejich souhrnné výši v SZÚ ani v závěrečných účtech kapitol státního rozpočtu

Podle zákona č. 218/2000 Sb.¹⁵ stát ručí za závazky příspěvkových organizací vzniklé v souvislosti s provozováním jejich hlavní činnosti. Ručení státu za závazky příspěvkových organizací bylo schváleno například z důvodu odvrácení hrozeb prohlášení konkurzů na nemocnice.¹⁶

Z veřejně dostupných zdrojů¹⁷ lze čerpat údaje o závazcích jednotlivých příspěvkových organizací, nikoli o závazcích souvisejících s provozováním jejich hlavní činnosti. Souhrnný stav závazků příspěvkových organizací podle výpočtu NKÚ činil k 31. 12. 2016 celkem 34 mld. Kč a oproti roku 2014 se zvýšil o 42 %. Náklady z hospodářské činnosti příspěvkových organizací jsou oproti nákladům z jejich hlavní činnosti nevýznamné, a hospodářská činnost by proto neměla zásadně ovlivnit celkový stav závazků. Pro ilustraci: náklady příspěvkových organizací z hospodářské činnosti dosáhly v roce 2016 částky 1,6 mld. Kč oproti 130,6 mld. Kč z hlavní činnosti.¹⁸ Závazky příspěvkových organizací kapitoly 335 – *Ministerstvo zdravotnictví*, ke kterým patří zejména nemocnice, představují téměř 50 % celkového objemu závazků všech příspěvkových organizací státu.

K 31. 12. 2016 byl stav závazků příspěvkových organizací pětikrát vyšší než stav státních standardních záruk. Jelikož stát za tyto závazky ručí, představují potenciální riziko pro státní rozpočet. Informace o jejich stavu a vývoji nejsou však dle platné legislativy součástí SZÚ ani závěrečných účtů kapitol státního rozpočtu.

¹⁵ Ustanovení § 74 zákona č. 218/2000 Sb.

¹⁶ Důvodová zpráva k ustanovení § 74 zákona č. 218/2000 Sb.

¹⁷ *Rozvaha – PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE* z <https://monitor.statnipokladna.cz>.

¹⁸ *Výkaz zisku a ztráty – PŘÍSPĚVKOVÉ ORGANIZACE* z <https://monitor.statnipokladna.cz>.

2. Realizace státních záruk

Souhrnná výše peněžních prostředků uhrazených ze státního rozpočtu na realizaci státních záruk za kontrolované období 2013 až 2016 dosáhla výše 6 905 mil. Kč. Dalších 6 715 mil. Kč uhradilo MF Evropské investiční bance prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s.

MF realizovalo úhrady státních záruk z úvěrů čerpaných v cizí měně v souladu s uzavřenými smlouvami. Od poloviny roku 2014 provádělo MF úhrady v cizí měně přímo z eurového účtu souvztažně s převodem korunového ekvivalentu z výdajového účtu v rámci účtů MF a nahradilo tím dříve aplikovaný postup, při kterém platbu v cizí měně realizovalo z výdajového (korunového) účtu nákupem cizí měny. MF změnou postupu snížilo poplatky za nákup cizí měny, eliminovalo kurzové rozdíly a využívalo přebytku eurové likvidity, když ČNB od roku 2014 vyhlásila zápornou úrokovou sazbu na souhrnném účtu státní pokladny vedeném v jednotné evropské měně.

V případě splátek jistin úvěrů a úroků z úvěrů čerpaných v eurech a hrazených prostřednictvím Českomoravské záruční a rozvojové banky, a. s., však MF nadále převádělo platby v českých korunách za směnný kurz ČMZRB, a to i v letech 2014 až 2016, tj. v době, kdy ve snaze vyhnout se zápornému úročení převádělo přebytek eurové likvidity mimo státní pokladnu.

Kontrolou nebylo zjištěno, že by MF postupovalo v rozporu se smluvní dokumentací. MF však tím, že neiniciovalo změnu tohoto smluvně stanoveného způsobu úhrad s ČMZRB, nevyužilo možnost optimalizovat eurovou likviditu státní pokladny a snížit výdaje z titulu konverze měny. Jen v roce 2016 byly u tří kontrolovaných úvěrů (z celkového počtu šesti zaručených úvěrů) splátky jistin a úroků z úvěrů vyšší o 1,8 mil. Kč z důvodu konverze do českých korun prováděné kurzem ČMZRB v porovnání s platným kurzem vyhlášeným ke stejnému dni ČNB.

3. Správa pohledávek z realizovaných státních záruk

V kontrolovaném období byly vnitřními předpisy nastaveny postupy MF pro správu pohledávek. Stav evidovaných pohledávek z realizovaných státních záruk se v kontrolovaném období pohyboval okolo 5 mld. Kč. Úhrada pohledávek dlužníky v letech 2013 až 2016 činila pouze 251 mil. Kč. Pohledávky ve výši 4 305,9 mil. Kč, tj. 87,13 % z evidovaných pohledávek k 31. 12. 2016, jsou promlčené.

Seznam použitých zkratk

ČD	České dráhy
ČMZRB	Českomoravská záruční a rozvojová banka, a. s.
ČNB	Česká národní banka
ČSOB	Československá obchodní banka, a. s.
EIB	Evropská investiční banka
IPB	Investiční a poštovní banka, a. s.
MF	Ministerstvo financí
MMF	Mezinárodní měnový fond
NKÚ	Nejvyšší kontrolní úřad
SR	Státní rozpočet
SZÚ	Státní závěrečný účet
SŽDC	Správa železniční dopravní cesty, státní organizace